

Še jedenkrat čitanke na jednorazrednicah.¹⁾

Gospod „ž—“ račil je v 23. listu l. 1894. odgovoriti na moj člančič, ki je zagledal čez dve leti v lauski 17. številki beli dan. Prav tako! Toda gospodu „ž—u“ moram takoj povedati, da me njegovi dokazi niso prepričali o nepotrebi jedne same čitanke za jednorazrednice.

G. „ž—“ pravi: „Gospod „Zc“ pa zahteva jednorazrednicam nekaj posebnega, namreč: Jednorazrednicam jedno čitanko! To je precej lepo rečeno, a ne storjeno in izpeljivo.“ Dokaz, da moj g. nasprotnik ne misli, da je sestava take čitanke neizpeljiva in nemogoča, so besede: „...“, ker bi morebiti kdo njega poslušal in pričel „graditi“ jedno samo knjigo.“ Če se pa g. „ž—“ boji, da bi kdo takoj na moje besede pričel sestavljati to potrebno knjigo, je to pač prazen strah, kajti kaj koristnega se ne vpelje tako hitro kakor n. p. pokončna pisava.

Da množica sedanjih čitank ni koristna jednorazrednicam, to trdim odločno še sedaj. Kdor je deloval na razdeljenih in nerazdeljenih jednorazrednicah več let, kakor sem jaz, ta mi bo gotovo pritrdil. Da pa ne zadostujejo sedanje čitanke, pripozna sam gospod „ž—“, ker pravi, da so le v gotovi meri koristne sedanje čitanke!

G. nasprotnik pravi: „Temeljito in površno se je proučilo mnogo iz njih, le onih sestavkov ne, katerih knjige nimajo.“ Najprej trdi tedaj, da se je proučilo mnogo — vsega vendar ne! — potem pa pravi, da vse!

Do danes nisem prišteval abecednikov k čitankam, kakor gospod „ž—“. To je povse nekaj novega! Gospod Miklošič imenuje svojo knjigo „Začetnica in prvo berilo“; tedaj loči abecednik od čitanke. Zakaj sta nam sestavila gg. Žumer in Razinger „Prvo berilo“, če spada tudi abecednik čitankam? Jaz sem le zahteval, da se zraven abecednika vpelje jedna sama čitanka. Tudi jaz pravim, da sta Žumer-Razinger abecednik in Prvo berilo zelo spretno in dovršeno sestavljena, nasprotnega tudi nikoli trdil nisem. Prvo berilo pa ni sestavljeno, niti pripuščeno v porabo jednorazrednicam.

Gospod „ž—“ pravi nadalje, da je lahkomišljeno zapisan moj stavek: „Le tako bodo dobri učenci v zadnjem šolskem letu poznali svojo čitanko, kakor pozna gospodar svoje domovanje.“ Jaz pa pravim, da so lahkomišljeno zapisane g. nasprotnika besede: „Povem Vam, da poznajo ‚temeljito‘ dobri učenci tudi sedanje čitanke, ...“ Kdo se ne smeja tem besedam? Pokažite mi, g. „ž—“ le jednega učenca na jednorazrednici, ki ima v svoji oblasti vso stvarino Tretjega Berila!

¹⁾ Zaradi pomanjkanja prostora zakasnelo. Ured.

Nova knjiga ne bi veljala 1 gld., k večjemu 60—70 kr., a sedaj stane samo v najvišjem oddelku Tretje Berilo 40 kr. in Slovnica 45 kr., skupaj tedaj 85 kr.

Da ne bo treba imeti vsakemu otroku svoje čitanke, ako jih hodi več iz jedne družine v šolo, mi menda ni treba dokazovati. Uprava zaloge šolskih knjig na Dunaji je tudi izdala letos po dve računici vezani v jedno knjigo, kar je popolnoma prav.

Da se knjige ne raztrgajo prehitro in preveč ne pomažejo, to mora biti učiteljeva skrb. Učenci naj zavijejo knjige v trpežen papir in pouči se jih, kako morajo ravnati z njimi, da se ne uničijo. Knjige se morajo večkrat pregledati in zanikerni učenci naj se kaznujejo. Kako pa sedaj trpijo več let ubožne knjige, ki se posojujejo revnim učencem? Ako bodo učenci dobili le jedno samo čitanko, jo bodo tudi bolj skrbno varovali, ker sedaj si mislijo: „Drugó leto tako dobim novo knjigo!“

Ne 6letni „revček“, nego 7 ali 8letni učenec bo dobil čitanko v roke. Jednorazrednice so na kmetih in tukaj je, hvala Bogu! narod še tako čvrst, da tak otrok nese še kaj družega nego prvo čitanko! Sedanje knjige (Začetnica in prvo berilo, Drugo berilo, Tretje berilo in Slovnica) tehtajo 98 *dkg*, a nova niti toliko ne bo, ker bo v skrčeni čitanki tudi namesto sedajnih dveh obširnih slovníc jedna sama.

Da imajo zanikerneži na srednjih šolah „špehe“ je gola resnica, na to so še ponosni. Profesor na srednjih učiliščih se pa tudi ubogo malo briga, ali imajo dijaki lepe knjige ali „špehe“, toda ljudski učitelj mora tudi pri knjigah vaditi učence snage, reda in varičnosti.

Primerá z novo Ljubljansko vojašnico, tobačno tovarno in — afrikanskimi termiti (Brrr!) šepa na vseh štirih, zato nečem o nji zgubiti nobene besede!

Gospod „—ž—“ trdi, da bi bila nova čitanka debela 1 *dm*. Vse sedanje knjige skupaj niso niti $\frac{1}{2}$ *dm* debele, kako, da bi bila nova 1 *dm*, mi ni jasno.

Res je, da je vsakdo vesel nove reči, a knjige, ki se nam je priljubila, ne damo radi iz rok ter jo nikakor ne zamenjamo za drugo slabejšo, če tudi lepo vezano. Jedne same čitanke se ne bodo naveličali učenci, ker se vsa stvarina (!) ne bo vzela takoj prvo leto, ko jo bodo dobili v roke. Zakaj se pa ne naveličajo, katekizma in zgodeb svetega pisma, ki jih imajo tudi vsa šolska leta — tudi v ponavljalnici. Bo mar te treba razdeliti v več drobnih knjižic?

Gospod „—ž—“ pravi: „Tudi ob jednom (učenec) sklène, kako jo bo (namreč novo knjigo) varoval.“ Tedaj, ako učenec sklène, da bo varoval vsako novo knjigo, tako bo gotovo tudi sklenil varovati to gosp. nasprotniku tako zoprno čitanko.

Toda dovolj! Na glavne ugovore mislim, da sem odgovoril. Ker mi je odgovor pod peresom narasel, nečem dalje grešiti na potrpežljivost gospoda urednika, kateremu vedno primanjkuje prostora.

Gospod „ž—“! Vprašajte naše jednorazredničarje in videli boste, da bo ogromna večina rekla:

„Jednorazrednicam jedno samo čitanko!“

Zc.

Listek.

Vojna iz l. 1894.

(Konec.)

Necega dne stopal sem po samotnej gozdnej stezi, ko zaslišim v obližji vrisk in smeh, krik in vik, kot da je pravcati boj. Kaj li more biti? Stopim bližje in ko stopim na parobek, zagledam nekaj korakov proč tolpo otrok, ki so se vrteli pod bližnjim hrastovjem. Bili so otroci od malih pleničnikov, kateri so komaj zamogli sami sedeti v nizkej travi in so ožemali vsak svojo obligatno culico — — pa do njihovih malo odraslih pestunjev in do fantičev, ki so ravnokar šoli odrasli pa zato niso smeli več bosu med druge otročaje.

Stopim za grm, da bi jih mogel skrivaj opazovati. — Glej, kako porivajo štirje mali hrustje tovariša svojega na hrast, kako se upirajo in stokajo, kako mu pomagajo z besedo in djanjem. Drugi pa jih obstopajo v polkrogu, držeč v rokah lonce, vrče, palice, celo metlo in smetišnico vidiš — — sploh vse kar se da količkaj ročno rabiti. Pri tem pa jim ne gane oko od plezalca in potiskačev, in obsipljejo jih z nasveti, kakor: „France, fejš se prim — — Jaka porin — — e — sej ne znaš, čaj bom jest!“ — — nekateri pa celo s palicami pomagajo, da bi bil plezalec prej gori.

Sedaj pa je na drevesu. Oprezno se poprijemlje ob veji, da je slednjič na ugodnem mestu, med tem ko vojna četa že kar koprni po naskoku! — Sedaj privzdigne nogo pa — — „Ja, če jih bo dav res vsak men en periše?“ zagotovi si še prej nagrado. „Res, res, France — — le nagu potres!“ vrišči mu vse kvišku. Sedaj — — jeden sunek z nogo — — in rujavi kebre se vsujejo na tla, kot zreli orehi ob vetru; otročja armada pa se kriče zadrvi na-nje, peha se, suje in valja po tleh, da ni moči ločiti več posameznikov — — — to je le še jedna sama živa kupica! To je bilo hrušča, ko so se drli na vsa usta celo mali kričači tamkaj v travi!

„Čajte, zlomka, sej vam ne bom nič več potresu, k se tko valate, da bote vse kebre pomečkal, v šolo pa ne bomo mel kej nest!“ kričal je tudi oni z drevesa in bal sem se že, da skoči kar z drevesa med-nje.